

Götzingerová, Eva; Sojková, Barbora

Rozhovor s Barborou Sojkovou o Oxfordu, sanskrtských rukopisech a védách

Sacra. 2025, vol. 23, iss. 2, pp. 61-67

ISSN 2336-4483 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.83119>

Access Date: 15. 12. 2025

Version: 20251203

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Rozhovor s Barborou Sojkovou o Oxfordu, sanskrtských rukopisech a védách

Srpen 2025¹

Eva Götzingerová, FF MU, Katedra filozofie
e-mail: 526096@mail.muni.cz

Mgr. Barbora Sojková, DPhil, PgDip je postdoktorální výzkumnice na Institutu srovnávací jazykovědy Univerzity v Curychu, kde se od října 2025 věnuje filologickému studiu staroindického lovu. V minulosti působila v Oxfordu, kde byla postdoktorandkou v evropském výzkumném projektu MANTRAMS, který se věnuje historii a antropologii manter, spolupracuje s Bodleian Library jako kurátorka sanskrtských rukopisů a je učitelkou jógy.

Vystudovala religionistiku na magisterské úrovni na ÚFaR FF UK a poté pokračovala ve studiu sanskrtu a védského náboženství na Univerzitě v Oxfordu. Tam v roce 2022 obhájila svoji dizertační práci *Animals in Vedic Prose*.

V rozhovoru se dozvíte nejen o náplni a směřování jejích aktuálních akademických projektů, ale i o vzdělávacím systému v Oxfordu, její knihovnické práci a nově vydané knize *Yoga Studies in Five Minutes* (2025).

Jaká byla Vaše cesta z Karlovy Univerzity do Oxfordu? Čemu jste se vlastně výzkumně věnovala v Praze a jak jste v tom dále pokračovala v Oxfordu?

Nebylo to tak, že bych si plánovala Oxford už od počátku studia, ale tím, že mě zajímalo védské náboženství a vůbec védská literatura, tak to množství pracovišť, které se tomu věnuje v Evropě a kde bych mohla studovat, bylo velmi omezené. Během magisterského studia na ÚFaR jsem vyjela na letní školu do Berlína,² kde učil Christopher Minkowski³ z Oxfordské univerzity. Věděla jsem, že udělal doktorát z védské literatury a z védského náboženství, a že by pro mě byl ideální školitel.

Poslední rok magisterského studia religionistiky v Praze⁴ jsem částečně studovala i v Berlíně na srovnávací jazykovědě.⁵ Poté jsem se tedy přihlásila na Oxford. Nehlásila jsem se rovnou na doktorské studium, ale na „MPhil“ v oboru Classical Indian Religions,⁶ což je dvouletý magisterský program. Je to obor, který, ač se tvá-

¹ Rozhovor byl podniknut formou online videohovoru dne 6. 8. 2025.

² „*Reading the Rigveda from the Inside Out*, KOSMOS Summer School in Globalized Classics, August Boeckh-Antikezentrum der Humboldt-Universität zu Berlin“ se uskutečnila v roce 2015 pod vedením profesora Christophera Minkowski z Oxford University a profesora Joshui T. Katze z Princeton University.

³ „Retired Boden Professor of Sanskrit“ Christopher Minkowski působí na Faculty of Asian and Middle Eastern Studies na Balliol College v Oxfordu. Jeho výzkumnými zájmy jsou védský jazyk, literatura a náboženství, sanskrtská epika, rané moderní intelektuální historie a historie vědy.

⁴ Barbora Sojková získala magisterský titul v roce 2016 s diplomovou prací s názvem „Ritual Remnant (*ucchiṣṭa*) in Vedic Ritual“ pod vedením doktora Lubomíra Ondračky.

⁵ Jednalo se o studijní pobyt na osm měsíců na Humboldt-Universität zu Berlin, Faculty of Arts II, Historical-Comparative Linguistics. Vedoucí Barbory Sojkové zde byl profesor Wolfgang Hock.

⁶ Tento obor je na oxfordské Wolfson College.

ří jako religionistický obor, kde se učí primárně indická náboženství, je v podstatě magistrem ze sanskrtu, kdy se v prvním roce učíte pouze jazyk, a v druhém roce studia se čtou sanskrtské texty, které se týkají indických náboženství.

Jeden rok jsem se tedy pořádně věnovala sanskrtu, přestože jsem s ním měla již nějakou zkušenost z Prahy. V rámci tohoto prvního roku mi můj školitel Christopher Minkowski⁷ nabídnul, jestli se nechci rovnou přihlásit na doktorát, protože jednoho magistra jsem již měla z Prahy.

Bylo těžké se dostat na Oxford? Ať už skrze přihlášky či administrativu. Byly tam nějaké kapacitní faktory?

Ne, přihláška je standardní a kapacitní faktory tu nejsou. Sanskrt je na Oxfordu velmi malý obor. Na bakaláře chodí pouze dva až tři lidé ročně. Magisterský obor je trochu větší.

Největším úskalím studia na Oxfordu jsou finance, protože ve Velké Británii není vysokoškolské vzdělání bezplatné jako je to v Česku. Dnes, když se na Oxford hlásí studentstvo z Evropy, je to trochu jiné, než to bylo za mě. Začínala jsem v roce 2017, což bylo těsně po referendu o brexitu, kdy ještě neplatila vízová povinnost. To znamená, že jsem se hlásila jako evropský občan a měla jsem ta samá práva jako domácí britské studentstvo, což znamená mnohem nižší školné. Dnes, když se hlásí studenti z Evropy, tak platí mezinárodní školné, a to je dvakrát vyšší než to domácí. Pro studenty z Evropy je dnes tudíž velmi těžké dostat stipendium. Já jsem měla to štěstí, že se mi podařilo získat stipendium na magistra i na doktorát, a studium pro mě bylo tedy bezplatné a zároveň jsem dostávala plat.

Zvládla byste popsat hlavní rozdíly vzdělávacího systému v Oxfordu a v ČR?

Oxford je, společně s Cambridge, opravdu hodně specifický i v kontextu Anglie. Největší rozdíl mezi oxfordským vzděláváním a vzděláváním v Čechách je to, že vzdělávání v Oxfordu je velmi individuální. Budu mluvit zejména o bakalářské a magisterské úrovni. Na oborech, které znám z Prahy, to fungovalo tak, že jsem během školního roku chodila na přednášky a semináře a na konci semestru jsem dostala zápočet nebo zkoušku. Na Oxfordu sice je pár přednáškových cyklů a během studia sanskrtu samozřejmě chodíte na četby, ale většina výuky probíhá individuálním způsobem během takzvaných „tutoriálů“. Tutoriál je individuální hodina s vaším školitelem, profesorem, či lektorem nebo doktorandem, který daný předmět vyučuje. Probíhá to tak, že vyučující vám dopředu zadá téma, na které napíšete esej. O této eseji se pak během tohoto tutoriálu diskutuje, často je to jeden na jednoho, nebo dva studenti na jednoho profesora. Tento systém znamená, že to školství je mnohem více vedené individuálně a šité přímo vám na míru. Zkoušky pak probíhají pouze jednou ročně, většinou na konci letního trimestru, a probíhají písemně: nejčastěji dostanete otázku a na základě znalostí z předchozího studia ji musíte zodpovědět ve formě eseje.

Druhý rozdíl tkví v tom, že studenti nejsou příliš vedeni k memorování faktů. To bylo něco, co je podle mého názoru základem výuky nejenom v českém vysokém školství, ale i na základním a středním stupni. Čeští studenti si toho hodně

⁷ Viz pozn. 3.

pamatují a mají velké penzum znalostí, ale často nevědí, co s nimi dělat. Zatímco v Anglii podle mě ti studenti nemají ty základní znalosti, ale mají dobré kritické myšlení a vědí, jak pracovat s informacemi, které si nastudují či vyhledají. Každý styl vyučování má podle mě plusy a mínusy. Já zde hodně těžím z toho, že v Praze můj školitel Lubomír Ondračka⁸ trval na tom, že si základní fakta o indickém náboženství prostě musím pamatovat.

Také jste pracovala jako knihovnice v All Souls College Library a Bodleian Library v Oxfordu...

Na konci doktorátu jsem se přihlásila do ročního pracovního programu pro začínající knihovníky, který ve Velké Británii funguje – *Graduate Library Traineeship*. Během tohoto tréninku se naučíte základy knihovnické práce: od práce na výpůjčním pultu a katalogizaci, až po různé práce s akademickými časopisy. Já jsem získala práci na All Souls College, což je jedna z nejprestižnějších college v Oxfordu, která je zajímavá tím, že nemá žádné studenty. Má jen profesory a výzkumníky a je to taková excentrická instituce.

Po tom roce mi nabídli, jestli bych nechtěla získat knihovnické vzdělání. Ve Velké Británii to funguje tak, že pokud chcete být akademický knihovník, tak musíte vystudovat knihovnictví na magisterské úrovni. Celý loňský rok (2024) jsem tedy pracovala na půl úvazku v All Souls College Library a zároveň jsem studovala magistra z knihovnictví na Univerzitě v Londýně (UCL).⁹ V rámci tohoto studia jsem se zaměřila na historickou bibliografii, tedy na studium raně tištěných textů a rukopisná studia. Po dokončení studia jsem dostala příležitost pracovat jako projektová kurátorka pro *Clay Sanskrit Digitization Project*, který probíhá v univerzitní knihovně Oxfordu, která se jmenuje Bodleian Library.

Tam jste v rámci zmíněného projektu kurátorkou sanskrtských manuskriptů. Co je náplní této práce?

Momentálně tam působím jeden den týdně jako konzultantka a hlavní náplní mé práce je katalogizace sanskrtských rukopisů. Problém této práce je, že knihovna v Oxfordu momentálně nemá stálého kurátora indických rukopisů, přestože je to největší sbírka indických rukopisů na světě mimo Indii. Je tam zhruba deset tisíc rukopisů v různých sbírkách, z většiny darovaných badateli, kteří do Jižní Asie jezdili v 19. nebo na začátku 20. století.

Jedná se o nějakou homogenní skupinu textů, nebo se setkáváte s opravdu různorodými kousky? Odkud ty texty konkrétně pochází?

Protože je to deset tisíc textů, tak je to samozřejmě obtížné zodpovědět. Z mojí vlastní zkušenosti jsou to texty, které v momentě, kdy ta sbírka vznikala, to zna-

⁸ Ing. Mgr. Lubomír Ondračka, PhD., je český indolog, který dlouhodobě působí na UK, avšak momentálně pobývá v Oxfordu na Balliol College jako „Asoke Kumar Sarkar Early Career Fellow in Classical Indology“. Jeho výzkumnými zájmy jsou náboženství a kultura bengálsky mluvících oblastí, konkrétně šaktické a šivaistické tradice, středověká bengálská literatura, historie hathajógy, historie východoindických náthů i rituály smrti a umírání v indických náboženstvích.

⁹ Jednalo se o „Postgraduate Diploma“ v oboru Library and Information Studies na Faculty of Arts & Humanities, University College London. „Postgraduate Diploma“ je speciální v tom, že pro jeho dosažení není potřeba psát diplomovou práci.

mená na přelomu 19. a 20. století, byly brány jako základní texty pro studium indické kultury a indických náboženství. To znamená, že je tam všechno od vyprávěcí literatury, přes védské texty po gramatiku, astrologii či filozofii.

Co se týče rukopisů obecně, při jejich studiu i uchovávaní hodně záleží na tom, čemu říkáme v knihovnictví „provenience“. To je výzkum původu rukopisů, totiž toho, kdo je mohl v minulosti vlastnit a jak byly danou institucí nabyty. V kontextu indických rukopisů můžeme uvést například historickou epizodu, kdy Britská Východoindická společnost porazila jihoindického vládce Tippu Sultána, vyrabovali jeho knihovnu a rukopisy poslali do Britské národní knihovny.

Pokud jde o rukopisy v Oxfordu, tak velká část z nich nebyla ukradená nebo nebyla nějakým způsobem nelegálně převezena do Británie. Na přelomu 19. a 20. století byla běžná praxe, že západní akademici vysílali své pisáře nebo agenty, kteří putovali po severní a střední Indii a oslovovali lokální bráhmanské rodiny, které vlastnily sbírky rukopisů. Jejich rukopisy buď kupovali, anebo, pokud je vlastníci nechtěli prodat, opisovali a tyto opsané faksimilie se pak posílali zpátky do Británie. Někdy tahle výměna proběhla zdarma, někdy za to ale rodiny, které rukopisy vlastnily, nebo pisáři, dostali zapláceno. Z dnešního pohledu to bylo součástí koloniálního fungování, kde hrály velkou roli mocenské struktury, které získávání těchto rukopisů výrazně ovlivňovaly. Většina z těch rukopisů, které dneska máme v Bodleian Library byla získána tímto způsobem, západní badatelé nebo západní instituce za ně alespoň něco zaplatili a získali je, řekněme, legálním způsobem. Zároveň zásadní část oxfordské sbírky pochází z daru nepálského premiéra Maharádže Čandry Šamšéra¹⁰ (1863–1929), který roku 1909 věnoval knihovně téměř šest tisíc rukopisů, převážně ze severní Indie a z Váránasí. Jedná se o velkou sbírku rozličných textů od véd a astrologických textů, přes jógu, až po vyprávěcí literaturu.

Poslední specifickou skupinu rukopisů v Bodleian Library tvoří převážně starší rukopisy, které byly získány buď na archeologických vykopávkách, nebo je někdo našel a prodal západním cestovatelům, kteří je poté přivezli do Británie. Celkově je to tedy různé, část rukopisů se sem dostala darem, část tvoří opisy a část pochází z takovýchto nálezů.

Problémem je, že sbírka není celá katalogizována. Z těch přibližně deseti tisíc textů je zpracovaná zhruba polovina, část se nachází v tištěných katalozích z 19. a 20. století, část je dostupná online... Ty internetové katalogy jsou velmi omezené, na jejich rozšíření nyní pracuji.¹¹ Takže my sice víme, že máme v Bodleian Library velké množství textů, ale většina z nich nikdy nebyla popsána. Část z nich je i neidentifikovaná, je tedy možné objevit poklady, o jejichž existenci nemáme ponětí. To by podle mého názoru mohlo případně i zvrátit, jakým způsobem nahlížíme na indické náboženství a indickou kulturu vůbec.

¹⁰ Česká transkripce slov sanskrtského původu se řídí slovníkem Jana Filipského (1997). Kde není transkripce nutná pro hladké plynutí věty, termíny ponechávám v odborné sanskrtské transliteraci, kterou slovník Filipského také uvádí.

¹¹ Katalog je přístupný na stránkách Bodleian Library (2025).

Mohla byste povědět více o projektu MANTRAMS (University of Oxford, 2025), kterého jste součástí?

MANTRAMS (*Mantras in Religion, Media, and Society in Global Southern Asia*) je mezinárodní šestiletý výzkumný projekt, financovaný European Research Council (ERC). Odehrává se na třech pracovištích: v Oxfordu, v německých Tybinkách (Tübingen) a ve Vídni. Každé z těchto pracovišť má svého vedoucího a zároveň svůj konkrétní směr. Všechna tři pracoviště mají za úkol pracovat na poznání manter, které chápou dost široce: jako lingvistický projev, krátkou modlitbu, rituální chování či performance. Každé z těchto tří pracovišť má tedy trochu jiné zaměření. V Oxfordu se studuje historie manter, kde se věnujeme jednak védským mantrám ve védském rituálu, což je můj postdoktorální projekt, a pak mantrám a józe. V Tübingenu se zajímají o současnou antropologii manter, zejména v ne-hinduistickém náboženství, např. v různých dalitských skupinách, buddhismu a sikhismu. Vídeňská větev se pak zabývá hlavně současnou indickou náboženskou sférou a použitím manter na Západě, a tam bych řekla, že se dělá skoro čistá religionistika.

V Oxfordu projekt vede historik indických náboženství Finnian M. Moore Gerety,¹² v Tübingenu antropoložka Carola Lorea.¹³ Zajímá ji to, jakým způsobem indické okrajové náboženské skupiny používají mantry. Vídeňský tým vede Borayin Larios,¹⁴ který je religionista a historik náboženství.

Jak jsem zmiňovala, můj projekt je součástí oxfordské větve. Zabývám se védským náboženstvím a védskými texty. Můj současný projekt se věnuje historii sanskrtského termínu *mantra* a týká se toho, jak se to slovo vyvíjelo v jednotlivých fázích védského korpusu, od jeho védských kořenů do toho, jak ho používáme v současnosti. Když dnes řekneme mantra, tak tím myslíme nějaké heslo či motto, které člověk bezmyšlenkovitě opakuje jako nějakou modlitbu nebo obecně nějaký lingvistický projev. Nicméně v tom védském kontextu to má trochu jiné chápání. O tom je můj současný projekt, jde mi o to pochopit sémantický vývoj toho termínu a jakým způsobem se tato evoluce váže k vývoji védského rituálu.

Mohla byste trochu nastínit, jaké je to pojetí mantry ve védském kontextu v souvislosti s Vaším výzkumem?

Ono to vypadá, že v té úplně nejranější védské literatuře slovo *mantra* znamená myšlenka,¹⁵ a častěji se etymologicky překládá jako instrument myšlení. Mantra je něco, na co zaměříte svoji mysl, ale není to úplně citace z védských textů, nějaká modlitba nebo motto, jako to známe z pozdějšího hinduismu.

¹² Prof. Finnian M. Moore Gerety působí na Faculty of Asian and Middle Eastern Studies v Oxfordu jako „Research Fellow“ z oxfordské Harris-Manchester College. Věnuje se historii asijských náboženství, védským textům a tradicím, současnému hinduismu v jižní Indii, *mantra studies* a *sound studies*.

¹³ Jun. Prof. Carola Lorea působí na Eberhard Karls Universität Tübingen, Philosophische Fakultät, Institut für Religionswissenschaft. Mezi její výzkumné zájmy patří populární náboženská hnutí Jižní Asie, dalitská náboženství a tantrické tradice, náboženství, gender a alternativní konstrukce sexuality, etnografická teorie, *embodied research*, metodologie pro studium ezoterických hnutí a *sensory scholarship*.

¹⁴ Ass. Prof. Borayin Larios působí na Universität Wien, Philologisch-Kulturwissenschaftliche Fakultät, Institut für Südasiens-, Tibet- und Buddhismuskunde. Při svém výzkumu se zaměřuje konkrétně na současnou i klasickou náboženskou praxi v Maharáštre, védské tradice, každodennost v populárním hinduismu, *material religion*, jóga a tantra. Kombinuje kulturní antropologii, religionistiku a historickou filologii.

¹⁵ *Mantra* je slovo ze sanskrtského kořene *√man*, jehož význam je myslet.

Tyto významy se podle mého výzkumu vyvíjejí ve středovědském období, totiž ve védské próze. Toto je dané částečně vývojem védského náboženství. Během středovědského období vidíme změnu v chápání rituálu, který se stal teologicky středobodem vesmíru: rituál ovlivňuje svět na makrokosmické i mikrokosmické úrovni. Rituál se zde stává nástrojem, skrze který obětník manipuluje s kosmem. To znamená, když chcete dostat syna, když chcete, aby přišlo, nebo když chcete, aby vám kráva dávala hodně mléka, tak vykonáte příslušné rituální aktivity, které ovlivní fungování celého kosmu, a vy dostanete, co chcete. Mantra je v tomto období chápána jako jeden z typů verbálního projevu, který je součástí rituálního chování.

Z mého základního výzkumu vyplývá, že v období, kdy tento rituál začíná nabývat na důležitosti pro védské náboženství, se mantra významem posouvá z myšlenky k formálnímu lingvistickému projevu, který je ritualizovaný. Podle mě je to právě kvůli tomu, že se v tomto období rituál formalizuje, a tím pádem se formalizuje i rituální řeč a myšlenková aktivita.

Nově se stěhujete do Curychu, kde pracujete na dalším projektu...

Budu působit na ústavu srovnávací jazykovědy v jejich indoevropském oddělení. Pracovat budu s Paulem Widmerem,¹⁶ kterého zajímají všechny možné segmenty lingvistiky, ale je zejména indoeuropeista. Momentálně vede velký výzkumný projekt, který zpracovává kritickou edici staroindické Atharvavéda samhity v její paippaládovské recenzi. V Curychu budu dva roky pracovat na projektu o staroindickém lovu, který je financovaný Švýcarským národním vědeckým fondem.

Z jakých pramenů budete čerpat pro získání poznání o staroindickém lovu? Zřejmě z véd...

Přesně tak. Projekt je vlastně pokračováním mého doktorského projektu. Ten se věnoval zvířatům ve starověké védské Indii; zajímalo mě pojetí člověka jakožto zvířete ve starověké Indii. V rámci svého doktorského projektu jsem se zaměřila na vývoj staroindických termínů pro zvířata. Jedno z těch slov bylo *mrga*, což je ve védštině termín pro divoké zvíře, ale v klasickém sanskrtu to znamená „vysoká zvěř“ či „antilopa“. Ve svém výzkumném projektu budu studovat, jakým způsobem se lov vyvinul z aktivity, která je nutná k přežití, ke sportovní a volnočasové aktivitě vysokých společenských tříd. V pozdějších indických textech, jako jsou eposy a další vyprávěcí literatura, je častý narativní topos, kdy král nebo vládce jde sám nebo s družinou lovit do lesa či džungle a tam se stane událost, od které se odvíjí další příběh. Lov je v těchto textech prezentován jako pouze královská aktivita. Mě zajímá, jak došlo k tomuto sémantickému vývoji, a co může vypovědět o staroindické společnosti.

Co se týká zdrojů projektu, protože se jedná o studii evoluce tohoto fenoménu, tak budu vycházet z védských textů, ale zároveň se budu zaměřovat i na pozdější prameny. Zejména na Arthašástru, což je v podstatě kompendium či učebnice o vládě, a dále na vyprávěcí literaturu – především eposy Rámájana, Mahábháratu i na nějaké rané dramatické texty, to znamená třeba na Ašvaghóšovu Buddhača-

¹⁶ Prof. Paul Widmer z Universitát Zürich, Institut für Interdisziplinäre Sprachevolutionswissenschaft se zaměřuje na studium diachronní lingvistiky, morfosyntaxe, íránštiny, tocharštiny, keltštiny, védštiny a chetitštiny.

ritu. Jedná se o texty, které vznikaly od přelomu letopočtu po prvních pár století našeho letopočtu. Ale myslím si, že ve dvouletém projektu nemám ambice na to, aby se můj výzkum týkal kompletní historie indické literatury.

Nedávno Vám vyšla kniha *Yoga Studies in Five Minutes*. Mohla byste ji čtenářům krátce představit? Komu byste ji doporučila?

Publikace je součástí série *Religions in Five Minutes*, která obsahuje i svazky na jiná témata. Série si klade za cíl shrnout základní poznatky o jednotlivých náboženstvích a cílí na studentstvo bakalářské úrovně. Každá kniha v této sérii je sbírkou esejí na určité téma. Každou z těch esejí si můžete přečíst za pět minut, proto se série jmenuje „in five minutes“. Náš svazek je o studiu jógy, tedy nejenom o józe samotné a její praxi, ale i o tom, jak je jóga zkoumána akademicky. Obsahuje eseje, které se věnují třeba tomu, co je to *paramparā*, tedy linie učitelů a žáků; dále jsou tam texty o tom, co je cílem jógy, co je to *samādhi*, co současným studentům jógy může přinést znalost sanskrtu a dalších indických jazyků, anebo co je vůbec sanskrt. Příspěvky napsali mezinárodní badatelé; a to jak zavedená jména v oboru, jako je například James Mallinson¹⁷ nebo náš Lubomír Ondračka,¹⁸ tak i mladší kolegové na postdoktorandské a doktorandské úrovni.

Kniha si klade za cíl dát odpovědi na základní otázky, které mají jak bakalářští studenti, tak praktikující jógy. V *paperbacku* by měla být knížka na akademickou literaturu celkem dostupná, stojí zhruba 15 liber.

Knihu jsem editovala společně s Theodorou Wildcroft¹⁹ z Open University, se kterou jsme do ní společně napsaly i úvod a několik esejí. Theo byla velmi dobrou kolegyní, která má podobné chápání jógy jako já. Kromě akademického zaměření obě vyučujeme jógu jako učitelky pohybu, a zároveň učíme učitele jógy takzvané „jógové humanitní vědy“: ona se věnuje hlavně současné józe a její etice, zatímco já historii jógy. Obě chápeme jógu jako komplexní fenomén, což se, doufám, promítlo v tom, jak ji prezentujeme v této knize.

Seznam použité literatury

Bodleian Library. *A catalogue of South Asian Manuscripts at the Bodleian Libraries*. Nalezeno [27.8.2025] na <https://south-asian.bodleian.ox.ac.uk/>.

Filipský, J. (1997). *Lexikon východní moudrosti: Buddhismus, hinduismus, taoismus, zen*.

Praha: Victoria Publishing – Olomouc: Votobia.

University of Oxford. *Mantras in Religion, Media, and Society in Global Southern Asia (MANTRAMS)*. Nalezeno [27.8.2025] na <https://mantrams.web.ox.ac.uk/home>.

Wildcroft, T., & Sojková, B. (Eds.). (2025). *Yoga Studies in Five Minutes*. Sheffield: Equinox Publishing.

¹⁷ „Boden Professor of Sanskrit“ James Mallinson působí v Oxfordu na Balliol College na Faculty of Asian and Middle Eastern Studies. Jeho výzkumnými zájmy jsou náboženská a kulturní historie Indie, asketismus a jóga, tantra, poutě, textová kritika a editování sanskrtských textů, stará hindština, zoroastrismus, historické a etnografické studium indického asketismu.

¹⁸ Viz pozn. 8.

¹⁹ Dr. Theodora Wildcroft je religionistka a přednáší na Open University. Výzkumně se zabývá demokratizací *post-lineage* jógy a tím, jak se vyvíjejí praxe v jógových komunitách.